तानि सर्वाणि चादहत्। भस्मीभूतांस्ततः सर्वान् लोकान् लोकगुरुर्हरिः। भूयो निर्वापयामास जलयुक्तेन कर्मणा। सहस्रदृङ्महातेजा भूत्वा कृष्णो महाघनः। दिव्यतोयेन हविषा तर्पयामास मेदिनीम्। ततः क्षीरनिकाशेन स्वादुना परमाम्भसा। शिवेन पुण्येन मही निर्वाणमगमत् परम्। तेन सा जलसञ्छन्ना पयसा सर्वतो धरा। एकार्णवजला भूत्वा सर्वसत्त्वविवर्जिता। महाभूतान्यपि च तं प्रविष्टान्यमितौजसम्। नष्टार्कपवनाकाशे सूक्ष्मे जनविवर्ज्जिते। संशोषयित्वा पीत्वा च कल्पयित्वा च देहिनम्। दग्ध्वा सन्तापयित्वा च वसत्येकः सनातनः। पौराणं रूपमास्थाय किमप्यमितबुद्धिमान्। एकार्णवजलावासी योगी योगमुपासते। अयुतानां सहस्राणि शतान्येकार्णवाम्भसि"।

**खण्डफण** पु० खण्डा खण्डिता फणाऽस्य। दर्वीकररूपसर्पभेदे "तत्र दर्वीकराः" इत्युपक्रमे "गवेधुकः परिसर्पः खण्डफण" इत्यादि सुश्रुतः।

**खण्डमोदक** पु० खण्ड इव मोदयति मुद–णिच्–ण्वुल्। सिताखण्डे यवासशर्करायाम्" राजनि०। [कृष्टदेशादौ।

**खण्डर** त्रि० खण्ड+चतुरर्थ्याम् अश्मादि० र। खण्डसन्नि-

**खण्डल** पुं न० खण्डं लाति ला–क अर्द्धर्चादि। खण्डधरे।

**खण्डलवण** न० खण्ड्यते खडि–कर्मणि घञ् कर्मधा०। विड्लवणे राजनि०।

**खण्डशर्करा** स्त्री खण्ड इव शर्करा। शर्कराभेदे। "यो यो मत्स्यण्डिकाखण्डशर्कराणां स्वको गुणः। तेन तेनैव निर्द्देश्यस्तेषां विस्रावणो गुणः" सुश्रुते तद्गुणोक्तिः।

**खण्डशाखा** स्त्री खण्डा खण्डिता शाखाऽस्याः। महिषवल्लीलताभेदे राजनि०। [सिताखण्डे राजनि०।

**खण्डसर** पु० खण्ड इव सरति सृ–अच्। यवासशर्करायां

**खण्डाभ्र** न० कर्म०। १छिन्नमेघे। खण्डः अभ्रमिव। २दन्तक्षतावशेषे च मेदि०।

**खण्डामलक** न० खण्डं खण्डितमामलकम्। १आमलकचूर्णे मेदि०। खण्डपक्वमामलकम्। (आमलकीरमोरब्बा) इति ख्याते २खण्डपक्वे आमलकीफले च।

**खण्डाली** स्त्री खण्डं पद्मादिखण्डमालाति आ+ला–क गौरा० ङीष्। १सरस्याम्। खण्डं दन्तनखादिखण्डनमालाति आ+ला–क ङीष्। २कासुकस्त्रियां ३तैलमानभेदे च मेदि०

**खण्डिक** पु० खण्ड+अस्त्यर्थे ठन्। १कलाये, २ऋषिभेदे, स च उद्धरिपुत्रः यथाह "खण्डिक एवौद्धरिरस्य प्रायश्चित्तिं वेद" शत० ११।८।४।१। ३कक्षे हेम०। ४क्रुद्धे त्रि०। "खण्डिकोपाध्यायः शिष्याय चपेटं ददातीति" पा० भाष्यम्। ततः पुरोहिता० भावादौ यक्। खाण्डिक्य तद्भावे न०। खण्डिकानां समूहः खण्डिका० अञ्। खाण्डिक तत्समूहे न०।

**खण्डिकादि** पा०ग० उक्ते समूहार्थे अञ्प्रत्ययनिमित्ते शब्दसमूहे स च गणः। खण्डिक वडवा क्षुद्रक (मालवात्) सेना (संज्ञायाम्) भिक्षुक शुक उलूकश्वन् अहन् युगवरत्र हलबन्ध।

**खण्डित** त्रि० खडि–क्त। १भेदिते २छिन्ने, ३द्विधाकृते च "ज्ञातान्यसङ्गविकृतेः खण्डितेर्ष्याकषायिता" इत्युक्तचिह्नायां ४स्त्रियां स्त्री "प्रियमिति वनिता नितान्तमागः स्मरणगवेषकषायितायताक्षी। चरणगतसखीवचोऽनुरोधात् किल कथमप्यनुकूलयाञ्चकार" माघः सा०द० तु "पार्श्वमेति प्रियोयस्याः अन्यसंभोगचिह्नितः। सा खण्डितेति कथिता धीरैरीर्ष्याकषायिता" लक्षयित्वा "तदवितथमवादीर्यन्मम त्वं प्रियेति प्रियजनपरिभुक्तं यद्दुकूलं दधानः। मदधिवसतिमागाः कामिनां मण्डनश्रीर्व्रजति हि सफलत्वं वल्लभालोकनेन" माघपद्यमुदाहृतम्। ५खण्डिताङ्गे हीनाङ्गे त्रि० खण्डिताङ्गत्वं च दुष्टवचनकर्मविपाकः यथाह शातातपः "दुष्टवादी खण्डितः स्यात् स वै दद्याद्द्विजातये। रूप्यं पलद्वयं दुग्धं घटद्वयसमन्वितम्"। अत्र खण्डिक इत्येव पाठ इत्यन्ये क्रुद्धप्रकृतेर्दुष्टवचनकर्मविपाकौचित्यात्। तत्र निराकृते छिन्ने च "सपदि तरुणपल्लवेन बध्वा विगतदयं खलु खण्डितेन मम्ले" माघः "खण्डितेन छिन्नेन तरुणपक्षे निराकृतेन" मल्लि०। ततः चतुरर्थ्यां सुतङ्गमा० इञ्। खाण्डिति प्रगद्यादि ञ्य। खाण्डित्य तन्निर्वृत्तादौ त्रि०।

**खण्डिन्** त्रि० खण्डयति खडि–णिनि। १खण्डके खण्डोऽस्त्यस्य इनि। २खण्डवति स्त्रियां ङीप सा च ३पृथिव्यां शब्दमा० तस्याः नवखण्डवत्त्वात् तथात्वम्।

**खण्डी** स्त्री खडि–अच् गौरा० ङीष्। वनमुद्गे हेम०। [हेम०।

**खण्डीर** पु० अपकृष्टा खण्डी शुण्डादित्वात् र। पीतमुद्गे।

**खण्डु** त्रि० खण्डयति खडि–उन्। खण्डके ततः अरीह० चतुरर्थ्याम् वुञ्। खाण्डवक तन्निर्वृत्तादौ त्रि०।

**खतमाल** पु० खे तमाल इव। १धूमे, २मेघे च मेदि०।

**खद** स्थैर्य्ये अक०बधे सक०भ्वा०पर०सेट्। खदति अखादीत्-